

Kees Springer in de kerk – J.J. Cremer

Een ‘knappe dominé op stoel’: een ‘mooie kerk met menschen.’ Een sierlijke rede: veel aandacht; een ernstige rede: veel stichting; een koud gegalm: veel gegeeuw. 't Is vrij natuurlijk. De predikant die zoeven het gestoelte beklom, is een knap mensch; heeft een ‘goed talent,’ en spreekt immer - volgens ‘t algemeen gevoelen’ - zuivere woorden van hoogen ernst, die ‘iedereen stichten en iedereen boeien.’

‘Iedereen boeien;’ wij hebben er vrede mee; ja zelfs wanneer ‘het algemeen gevoelen’ dat bevestigt, dan willen wij het gaarne gelooven. Evenwel, daar zijn toch uitzonderingen; misschien zeldzame uitzonderingen. Kees Springer althans behoort tot die zeldzame exemplaren.

Kees Springer zit in de middelbanken, in een hoekje achteraan, vlak tegenover den preekstoel waarop de algemeen geachte prediker staat. Omdat Kees Springer zoo geheel anders luistert dan wij, mijn waarde lezer of lezeresse; omdat hij onder de zeer aandachtige toehoorders op een zeer bijzondere wijze geboeid wordt, zoo nemen wij de vrijheid u den heer Kees Springer als hoorder, en tevens als redelijk denkend wezen voor te stellen.

Waar hij zit, weet ge; dat hij surnumerair bij de posterijen is, dat weet ge nu ook; vóór hem ligt de groote kerkbijbel, en hij volgt met scherp blik, controleerderwijze, de woorden die daar staan: Handelingen X, vers 4. - De dominé leest ze voor. - Precies zóo. Juist als er staat; en daar staat: ‘Uwe gebeden en aalmoezen zijn tot gedachtenis opgekomen voor God.’

Aangezien wij een bijzonder toehoorder te volgen hebben, is het noodig den lezer vooraf een schets der leerrede te geven. Die schets zal kort zijn, en den lezer niet meer tijd kosten dan Kees Springer moest over hebben voor het zingen van drie verzen uit het 59ste gezang, met de prae- en inter-ludiums, benevens de finales van den organist er bij, - zoo hier en daar vrij naar de Robert le diable.

Dominé B. ging spreken over de vereeniging van godsvrucht en deugd, en zijn motto was: ‘De Heer woont bij hen die van een nederigen en verbrijzelden geest zijn; bij hen die gelooven, en, uit geloove het goede werken.’

[p. 27]

De gebeden en aalmoezen van Cornelius den Romein, den krijgsman, waren tot gedachtenis opgekomen voor God. Maatschappelijke deugden beoefenen, welvaart om zich heen verspreiden, en den Eeuwigen Gever geringachtend voorbijzien, de leeraar noemde het: een der edelste naturen in zich dooden, de stem des harten smoren, die roept: ‘daar is een God, een God van liefde!’ De deugd zonder geloove, zij bleef een onbestendige deugd, een deugd die maar al te spoedig bezwijkt bij den storm der driften. Bidden tot God om lankmoedigheid, vergiffenis en genade; bidden! - en den broeder hard vallen, niet geven noch vergeven, maar haten; het was: een God verzoeken, een godsvrucht huichelen! huichelen! tegenover een heilig en alwetend Opperwezen! Gebed èn aalmoes, geloof èn werkzaamheid. Zalige vereeniging! De ware geloovige houdt niet op te werken; hij werkt uit liefde - omdat hij God zijn Vader in Kristus noemt; omdat hij één wil wezen met Hem, die één met den Vader is.

Of die zeer korte schets nu zuiver mag heeten, en of dominé B. erniets op zou kunnen aanmerken, willen we niet beslissen; zooveel is zeker: zij is zuiverder dan het gezang der gemeente, en heeft minder franjes dan het zeer stichtelijke (!) orgelspel.

Dominé B. zal dan eindelijk ‘voorgoed’ beginnen. Kees draait zich warmer in zijn hoekje.

Tot beter begrip voor den lezer zullen wij de woorden van dominé B. met een andere letter dan de gedachten van Kees Springer doen zetten. Waar die gedachten in 't honderd

loopen of aan den kerkwand blijven hangen, zal een lange streep zulks uitdrukken. 't Begint! maar, de veertig a vijftig eerste woorden gaan voor Kees verloren; zijn voeten braden boven een gloeiende kool: 'Kan ik u soms met m'n stoof plezierigen?' - 'Als 'k u niet ontrief....?' - 'Nee gerust, neem 'm maar, ik heb 't zoo koud niet.'

Geschuif. - 'Dankie!'

Kees Springer hoort:

'.... elke bede welke zij uit hun geheime afzondering opzenden, wordt door Hem verhoord; elk liefdewerk dat zij doen, hoe.....' Heb 'k m'n kerkgeld wel? Verdekseld! Straks komt ie; 'en leege hand er in da's bedrog. Alleen guldens in de beurs; 'k zou gek zijn! De armen zijn hier rijk. O gelukkig in m'n jaszak! Nog gewisseld bij Ka. Hoe moeder zoo'n smeerpoes kan houwen - 'in de stad Caesarea woonde een Romeinsch hoofdman, een krijgsman.' Zie luitenant Smeer eens, wat strijkt ie z'n knevels op; of ie zeggen wil: da's in 't vak. 'k Zou 't land aan 'en preek in m'n vak hebben. Of er toen al posterijen waren.....? Zeker geen postzegeltjes? Miserabel vak! al zes en twintig en nog geen commies. Die goeje Nans! Of ze

[p. 28]

't land zou krijgen? Ze laat er nooit iets van blijken. De directeur van B.... staat op uitknijpen. A's dood, B's brood - 'heilige aandoeningen en Godsdienstige plichten worden door hen met verachting behandeld....' Waarachtig, ik verlang z'n dood niet! Als ie pensioen kreeg, even goed; al kreeg ie tienmaal zooveel als ie hebben moest; bewijs genoeg da'k eens anders dood niet wensch; 't zou misschien toch niet helpen. - 'De verwaarloozing van den Godsdienst bij eene beoefening van maatschappelijke deugden, is vooreerst een blijk van inwendige bedorvenheid. De onzichtbare hand die overal in het Heelal werkzaam is, moest allereerst het redelijke schepsel tot dien Onzienlijke verheffen. Zelfs de Tartaar, de Indiaan.....' Die vrouw van Larisson, wat 'en leelijk gezicht! Eer 'k zoo'n zwarte tot vrouw nam! Vreeselijk zwart! - Wat wordt die veuve Mathilde, naast haar, er blank bij. Twee maanden na den dood van haar man zat ze met luitenant Inker in 't paardenspel, en - de vrouw van Larisson verliet uit liefde voor haar kinders haar moederland. 't Is alsof de veuve nu zwart en de zwarte heel blank ziet, zoo blank - kijk, als..... Bram z'n das. Wat weert ie zich met zijn kerkzak; voor iederen cent 'en knikje. Hoe mal dat Saar iederkeer naar 'm omziet; zoo heb je wat aan 'en preek; net als Floor met z'n snorren, die sedert 'en half jaar kerksch is geworden om 'en uurtje vis-à-vis Suze te zitten. De massa zit onder aandacht. - Ik.....?.... Daar komt ie met z'n slaapmuts..... M'n dubbeltje!? - Die weergasche voering! da's om dol te worden. Aan d'anderen kant!? - Kapottrekken! - 'k Zal 'en gek figuur slaan. Enfin! 'en leege hand d'r in - 'Op de aalmoezen van hem die buiten God leeft, valt niet te bouwen.' Buiten God! da's 'en belabberde zet; 'k geef 'en gulden. - 'En gulden!?' = twintig manilla's. Nans ruikt zoo graag manilla's; 'en fleschje mille fleurs. - 'De Heere ziet' óók wat 'k geef of niet geef. - Daar gaat ie m'n gulden.... 't Klinkt als 'en cent. Dag Bram, 't zou je meevallen als je 't gezien hadt. Kom - nou 's luisteren:

'Is de deugd zonder Godsdienstig beginsel gebrekkig en onbestendig, Godsdienstigheid zonder deugd is vijandschap tegen Hem die wil, dat wij ons geloof beproeven aan onze werken, en onze liefde tot God aan onze liefde tot de menschen. De Godsdienst zonder deugd is: óf een aangenomen huichelachtige gedaante van Godzaligheid om de wereld te bedriegen óf een voor-

[p. 29]

bijgaande indruk van ernst, een toevallige smelting des harten die als een morgenwolk en vroege dauw voorbijgaat, óf - en ik vreeze het allermeest - een voorbedachte toevlucht van een bedrogen en bijgeloovig, doch tevens bedorven hart.

'Herdenkt de dagen uwer jeugd toen.....' ik bij oom en tante op de Krimphorst logeerde. Wat was tante lief en goed voor me; oom kon vreeselijk malen; 's morgens dat lezen uit

den bijbel, zoo lamenteabel, wel 'en half uur lang - en dan naar stal en tuinen. Grommen en schelden als 'r 'en riempje verkeerd zat of 'en steen op zijn pad lag. Eens, aan 't ontbijt, de gelijkenis van den schuldeischer, en daarna dat vloeken op Jochem, toen oom 'en perzikipit bij den boom vond. Wat 'en plezier met 't schuitje! Als 'k geen permissie had en 't tóch dee, 't was dan altijd alsof onze lieve Heer door de dichte blâren van 't eikenbosch keek. Die keer toen oom er aankwam. Wa'n leelijke vloek! Wie of de schuldigste van ons beiden was...? Hij! - Welzeker, de Ik is altijd het beste; de ander het slechtste. Maar oom kon toch beestachtig draaien. Als er visite was, vooral dominé: altijd praten over de 'Schrifturen' en de 'onbekeerlijkheid' en de 'genade.' Genade - die heeft ie noodig gehad. - Wie zou ze niet noodig hebben....? Oordeel niet opdat gij.... Die goeje tante! Wa'n lief gezicht had ze! Mijn Nans lijkt op 'r - maar Nans heeft fijner neusje, meer vuur in de oogen; meer - Och, zoo'n lievert! - mijn vrouw! mijn! - mijn hoogste geluk! - - 'Houdt op, dwaze sterveling!' Hê! wat riep ie dat hard! - Die dikke meneer wordt er wakker van. Dwaze sterveling! waar preekt ie ook van? - Over 't geloof en de werken. - 'Ja, 't is een voorbijgaande indruk, een toevallige smelting des harten die als een morgenwolk en vroege dauw voorbijgaat. Gij gelooft aan uw Schepper, gij gelooft aan Zijne liefde;' dat doe ik waarachtig! 'gij nadert den Almachtige met uwe smeekgebeden, en rijkt den nooddruftigen broeder uit liefde uw aalmoes. En toch, de begeerlijkheid der oogen verlost u en - gij struikelt; gij wilt u oprichten en toch - gij valt.' Kees neemt zijn zakdoek; snuit zijn neus, en snuit hem nog eens. - Piet schonk dien avond ook zoo drommels veel pons. Van de honderd jongelui geen tien die nooit boven d'r bier waren; maar zóo! Nans weet er niets van. Wat was ik soezerig den volgenden morgen. Vader keek zoo donker; moeder zei zoo ijselijk koel: 'Morgen Kor-

[p. 30]

nelis!' anders zegt ze Kees. Raar, - toch had ik 's avonds weer trek in pons - nádorst! Is mijn godsdienst dan als de morgendauw? - 'Wij moeten dan gevoelen, levendig gevoelen, mijne Geliefden! dat een Godsdienstige aanbidding, afgescheiden van gerechtigheid en deugd, geen aanneming bij God kan vinden. Gelooven en niet doen de dingen die God gebiedt, dat is geen gelooven; dat is verloochenen, - dat is.....' Verloochenen, dat deed Petrus ook, tot driemaal toe, - dan mag ik het nog tweemaal doen. - Bah! wa'n lamme gedachte! ook al zonde! 'k Ben een ellendeling! ik heb duizenden malen gezondigd. Mijn heele Godsdienst is een reeks van morgenwolken. Maar morgenwolkjes en dauwparels zijn toch mooi. - Was zijn beeld wel zuiver? Jawel! de zonden zien er ook bekoorlijk uit. Mijn lust om scheele' Laars op 't kantoor te judassen; - vroeger 't nalooopen van bruine Jetje uit de komenij - en die praatjes! - 't Liegen, gedurig weer, dat vader ziek was, om vrij van 't kantoor te hebben, terwijl er drie avonden achtereen partij was, waar ook Nans zou komen. - Mijn Godsdienst allemaal 'morgenwolkjes Godsdienst!'.... Beroerd! maar 'k heb er het land aan. Petrus had ook 't land. Die Petrus, dát was 'en kerel! Die had later voor zijn Heer wat over. Akelig, die schilderij in de kerk te Keulen; ten onderste boven aan 't kruis! 't Was 'en naar gezicht. Zóo'n dood.... Bah! - 'En mooi reisje! - Wa'n gezicht op dien Drachenfels! - Toen - toen had ik toch 'en vroom oogenblik; 'k zag den Oneindige in Zijn volle grootheid. - Volle grootheid? - Nee, da's de volle niet; dan moet er Zijn liefde in Kristus nog bij.... Liefde, dan denk ik altijd aan Nans. 't Is weer een andere soort van liefde. Met Nans zoo'n reisje!.... Hê! we zouden altijd geen gekheid praten, in 't geheel niet. Nans kan lief babbelen over serieuze zaken, - dan heeft ze zoo iets heel moois in d'r oogen, dan leit 'r zoo'n weergasche ziel in - sakkerloot! nou krijg 'k in eens 'en klaar begrip van 'en geest! 'En Geest dat is - je voelt het eigenlijk méer dan je 't zeggen kunt. - 'maar, 't zij dan vroeger of later, voor ons allen komt de ure gewis waarin ons stof zal dalen in het graf.' Toch altijd iets frappants! Zooals we hier zitten; jij ook mevrouw Maals; al ben je nog zoo voornaam; en jij, burgervader in je mooie bank; allemaal, zóo als we hier zitten, over

een tachtig jaar bij de pieren; allemaal! ik reken de kinderen mee. Dan zitten hier weer, als de wereld nog niet vergaan is, kinderen, kinds- en kinds-kindskinderen van ons. Van ons - ook van Nans en van mij!? Als God me kinderen gaf, ik zou ze tot brave Godvreezende mensen vormen;

[p. 31]

vroeg leeren bidden. Bidden: gekheid, zei Bram. 't Is waar, je hebt toch alles en je krijgt toch alles, al bidt je niet. Toen moeder twee jaar geleden zoo ernstig ziek was - 'k heb iederen morgen, en middag, en avond zoo vurig om haar herstel gebeden; en - zij IS beter geworden - de lieve moeder! Ik bid! Bram zal óók wel eens bidden. Soms kun je 't niet laten. Bidden is gelooven. 'Hij die God vreest en tevens rechtvaardig en weldadig is omtrent de menschen, hij vertoont den Godsdienst in het rechte licht. De Godsdienst blinkt met zijn eigenaardigen luister in zijn gedrag, en zijn stralen verspreiden een hemelsch licht om hem henen. - Zijn karakter is te gelijk verheven en beminnelijk, en, al ontwijkt hem de booze wereld, zij acht en eerbiedigt hem in het diepst van haar harte.' Zou hij (B.) nou ook zoo edel en braaf en godvruchtig zijn als hij vertelt dat we zijn moeten? Mie - wat laat ze 't eten dikwijls aanbranden en wat hêt ze 'en zouthand - Mie zei, dat ie slecht voor z'n vrouw was, toen ze'r diende; - eens had ie op 'r gevloekt. Hij óók al 'en dauwachtige Godsvrucht? Ik geloof 't niet; maar, 't is óók 'en mensch. 'En Herder die goed voor z'n schapen is, en ze trouw in het oog houdt, kan licht zelf in 'en modderplas trappen; daarom toch leidt ie z'n kudde wel goed. Moest 'en schaap zeggen: 'Herder, als jij in 'en plas trapt, dan kan ik gerust in 'en sloot vallen?' Wel 'en aardig idée. 'k Heb soms wel aardige invallen. 'k Ben nog zoo gek niet. Waar komen die invallen vandaan? Uit mijn brein. Brein, wat 'en raar ding! Hoe komen ze in 't brein? Door 'en hoogere macht; door God. - Pedant zijn op mooie idées - stommiteit! - 'En mooi vers:

'Niets, niets is 't mijn,

Maar alles Gods geschenken,

Mijn hart, o Heer! zal eeuwig aan U denken,

Uw lof op mijne lippen zijn.'

Als je dat reciteert, dan moet je vreeselijk op niets drukken en ook opalles. - We krijgen zoo veel en toch willen we meer hebben. - Als ik mijn kipje maar krijg! - Zoo dat eens niet gebeurde, - of Gods lof dan ook op mijn lippen zou zijn? Och! ik zal d'r wel krijgen; ik bid er zoo dikwijls om: Liefderijke, almachtige God, verhoor mijn vurigsten wensch; maak mij gelukkig met haar die ik zoo teeder bemin, dan zal ik altijd.... dat krijgt veel van conditietjes maken; ik moet - 'Er blijft op deze wereld ook voor den oprecht geloovige een strijd, mijne Broe-

[p. 32]

ders en Zusters! Een bittere strijd van het zwakke vleesch tegen den geest die uit God is. Maar vreest niet voor dien kamp; waant niet dat uwe krachten ontoereikend zullen zijn. Neen, dat zullen zij niet, wanneer gij bidt! en, wanneer gij bidt, zegt het: Heer Uw wil geschiede. Zegt ge dat met een geloovig harte, dan is Gods wil de uwe; dan doet ge den wil des Allerhoogsten; dan zijt ge, als Cornelius, den Heere welgevallig, dan komen uwe gebeden, dan komen uwe werken - als uitvloeisels van den wil des Heeren - tot gedachtenis op voor God; dan overwint gij, door 't woord van Hem die Gods wil volbracht tot in den dood des kruises, en, wiens woord is de eeuwige waarheid.' Die phrase zal tante Jans plezier doen; alles waar des bij komt: des kruises, dat noemt ze orthodox; toen ik haar vroeg: wat is orthodox? toen zei ze: 'da's alles juist andersom als de Groningerschool.'¹⁾ - 'En de Groningerschool, tante?' - 't Was eigenlijk gemeen 't goeje mensch zoo te jagen. 'De Groningerschool, wèl - wèl - die gelooft niet aan Jezus en aan zijn dood des kruises of aan de opstanding; zooals die A. en Z., o foei!' - 'Heeft u die heeren gehoord, tante?' - 'De hemel beware!' - 'Van hen gelezen?' - 'Och jongen praat er niet van. Ik lees niet om m'n oogen, en al las ik, - nooit van dat soortje!' - Tante was wel in de gelegenheid geweest om het soortje te leeren kennen! - Zij orthodox!! Wat ben ik? - 'Gewogen maar te licht bevonden.' Dat ben ik nog niet. Goddank! Wat wordt er dikwijls op 'en rare manier Goddank gezegd; Jaap zegt het strijk en zet als ie 'en vraag heeft gewonnen. 'k Moest het hem zeggen. Maar 't staat zoo pedant, zoo vroom. De menschen hebben iets tegen vroomheid: 'Ook al zoo'n vrome!' omdat vroomheid zoo dikwijls een masker is. - Wat zag Nans met moeders jaardag er uit met dat Satermasque! Juist andersom: zij mooi en 't mombakkes leelijk; de huichelaar: 'en Sater, en z'n masque zoo mooi. Al wat mooi is moet je niet te veel laten kijken; 't zijn geen fijne dingen waar Levie mee te koop loopt - Ontelbaar o mensch, zijn de weldadigheden Uws Heeren; ontelbaar Zijne gaven als het zand aan den oever der zee; ontelbaar...' je kunt wel zeggen

1) Tante zou tegenwoordig (1877) van de Modernen spreken. Later weer van wat anders misschien.

als die gekleurde ruitjes boven in de kruisramen. Een, twee, drie vier, vijf; ze zitten zo raar dooreen, je bent direct in de war; Een - twee - drie - vier - vijf - zes - 't is eigenlijk 'en flauwiteit! - 'Van uw ontwaken in den morgen tot uw te bedde gaan hebt gij' - Ik heb.... ja, ik heb 'en lieve vader, 'en brave beste man, zoo innig vroom; dat ik hem tot vader heb, 't is één van Gods ontelbare weldaden; laat ik die weldaden liever tellen dan die ruitjes. M'n vader is één; m'n beste trouwe moeder da's twee; m'n lieve dotje da's drie; die drie tellen voor duizend; da'k goed zien kan is duizend en één; goed hooren, goed ruiken, goed loopen; welgemaakt, gezond; goed eten, goed drinken; twee goeje vrienden; veel kennissen; kleeren. - Zou m'n rok morgen thuis komen? 'k Zal kreupel Fritsje voor 't thuisbrengen twee kwartjes geven, die stumperd heeft 'en boel minder dan ik op de wereld, en toch is ie tevreden. Ben ik tevreden? Ja! - Je liegt Kees! - Eigenlijk nee. - 'k Wou da'k Nans had, dan zou ik volkomen tevreden zijn, want háar heb ik lief boven.... 'Wie vader of moeder liefheeft boven mij is mijns niets waardig;' da's 'en drommelsche tekst; maar moet die zóo verstaan worden? 't Beteekent: Geen partij trekken of de zij kiezen van zondige vaders of moeders of vrouwen ten koste van God. God liefhebben is een heel ander liefhebben; maar toch, de mensch is een raar ding, alles plooit ie naar z'n zin - Wat schijnt de zon op het psalmbord! Psalm! wat 'en boel woorden kun je uit die letters maken: Al, als, mals, pal, lap dàt ben ik niet, één of hoogstens twee glasjes, daarbij laten; lam - in den Godsdienst - een beetje. Pal! ja, pal wil ik staan, Pal... hoe? Die dikke heer neemt zijn hoed af, 't loopt zeker op een eind... - 'Hebt God lief boven al, den naaste als u zelve, mijne Broeders en Zusters, dan komen uwe gebeden en aalmoezen tot een gedachtenis op voor God. Amen.' Eind goed, al goed!

1) Getrouw naar 't leven.

Er werd nog gebeden en gezongen. De predikant sprak ten slotte den zegen over de gemeente uit. De organist deed, terwijl de stovenzetters met vriendelijk glimlachen de dubbeltjes opstreken - zijn overheerlijke compositie: 'Fantaisie sur l'air brillant: Wenn die Schwalben heimwärts ziehn,'¹⁾ melancholisch ruischen, zoodatjuffrouw Idolle 'Hoe toepasselijk!' zei. De jonge heertjes gingen aan de kerkdeuren staan om - - hun papa's en mama's op te wachten. De jonge dametjes -? enfin, de ge-

[p. 34]

meente ging heel gesticht ter kerkdeur uit; en Kees - Kees kreeg zijn Nans in 't oog, en weinige oogenblikken later aan den arm, en Nansje zei: 'En lieve preek Kees.' En Kees zei: 'Ja Nans; waar zat je?' - 'Rechts in de stoelen,' antwoordde het meisje. - 'Ik wist warempel niet dat j'in de kerk waart,' hernam de minnaar. - 'En beeldige preek;' zei het meisje nogmaals: 'Ga je mee koffiedrinken?' Kees drukte haar arm vast in den zijne. 'Waar had ie 't over?' vroeg de papa van Nancy, die heel zelden 'kerkte,' omdat de Zondag zijn eenige vrije dagje was.

'Over, ja, over - laa's kijken - Lucas - nee - Johannes -.'

'Handelingen X, vers 4,' viel Nansje in.

'Ja, die drommelsche teksten!' hernam haar beau: 'Over Petrus; 't geloof en de werken, weet u. Net wat ik altijd geloofd heb. Niet alleenzeggen, maar doen! - 'k Was heel gesticht; fameus vol. Ik hou van zulke preeken; practisch weet u.'

'Eet ze met smaak!' sprak de aanstaande schoonvader, terwijl hij zijn krentenbroodje in stukjes sneed: 'Mooi vinden, gesticht zijn en - niet eens weten wat de tekst was!'

Dat zei de aanstaande schoonpapa; en wat zegt de lezer? Misschien:

'Onnatuurlijke voorstelling! 't Zou wel ongelukkig wezen wanneer er zóo in de kerken geluisterd werd! Toen ik een jongen van twaalf jaren oud was, toen kon ik reeds uit de kerk te huis gekomen, de heele preek bijna woordelijk opschrijven. Als ik niet zoo kippig was dan zou ik de gestes er bij onthouden en zeker hebben nagedaan.'

O, mijnheer is kippig!

'Onnatuurlijke voorstelling! Indien die verliefde surnumerair alles saamgenomen,

hoogstens vijftig regels van een geheele preek hoort, hoeveel boekdeelen zouden er niet gevuld moeten zijn met de nonsensgedachten en tusschen- en weder tusschen-gedachten, die hem in anderhalf uur tijds door het zwakke brein dwaalden?’

Zou mijnheer die boekdeelen tot het einde toe hebben doorgelezen?

‘Onnatuurlijke voorstelling, somtijds aan 't profane grenzend....’

Zetter! 'en streep alsjeblijft; niet te dik of rechtstandig, dat mijnheer hem voor een stok zou houden. - ‘Ja profaan!’ - Toe zetter, gauw! -

Misschien:

‘Ik heb 't nooit willen zeggen, maar warempel 't gaat me dikwijls zóo in de kerk. Je komt meestal thuis, en hebt gehoord: dat er een man vreeselijk zat te hoesten, 't geen allen ergerde, en 't meeste hun die niet naar de leerrede luisterden. Je komt thuis met de herinnering, dat het er vol en koud of warm was; dat de preek lang of kort duurde; dat er een juffrouw die erg bleek zag, de kerk uit moest, 't geen nog al opschudding gaf; dat het orgel onder het voorgebed in eens wonderlijk piepte; dat dominé P. alweer met z'n Alpha en Omega voor den dag kwam, en nog erger gegalmd had

[p. 35]

dan vroeger; dat de voorzanger precies kwaakte als 'en eend, en honderd dingen meer. Warempel, 't gaat je dikwijls zoo - 'en enkele keer uitgezonderd. - De tekst - ja, die weet ik gewoonlijk, maar enfin, 't is heel natuurlijk voorgesteld; zóo zitten de meeste menschen in de kerk: je hoort klanken en denkt aan wat anders; je staat op om te bidden, houdt den hoed voor de oogen, en ziet de portretjes van Napoleon en Eugénie, of Victoria en Albert er in, en je dwaalt door Parijs of Londen, en bezoekt er de opera's en hoort “amen,” en gaat weer zitten; je zingt, om je buurman, die blaert als 'en schaap, te overbluffen, en te doen hooren dat je vrij wat meer stem hebt dan hij. - Warempel, 'en aardig stukje die Kees Springer; 't is trouw d'après nature, 't is' - - Zetter, laat mijnheers volgende complimenten maar weg; die begreep er heelemaal niets van; of het aan de verkeerde plaatsing van jou streepen en groote en kleine letters, of aan mijn averechtsche manier ligt om in woorden te brengen 't geen ik zeggen wil; 'k weet het niet. Ze voelden het niet. Daar, dáar heb je 't woord: voelen. Welnu, mocht er dan hier of daar iemand zijn, die, o jammer! even slecht luisterde als onze Kees, och, dat hij dan van dat weinige slechts evenveel voelde; voelde met de hand op het hart; en nimmer zóo: Maar - gij zult hem in 't leven zien.